

ECP

Platform voor de
InformatieSamenleving

Aanpak begeleidingsethiek

PvKO

16 februari 2021

Daniël Tijink

www.ecp.nl



Ethiek (en technologie)



Gecommentarieerde
Code van medische
deontologie



Technologie verandert de wereld



Digitalisering in domeinen

- computers, artificial intelligence,
 - cloudcomputing, internet,
 - blockchain, augmented reality,
 - mobiel....
-
- *(social) robots, als pepper*
 - *chatbots/voicebots*
 - *klantroutering, personalisatie, segmentatie*



Digitalisering, dus ethiek

- Digitalisering verandert het leven van mensen, organisaties, samenleving



- Ethiek: hoe handelen we goed (waarden)
- Ethiek en technologie: hoe zien we technologie?

Techniekfilosofie: hoe kijken we naar technologie?

Klassieke beeld

- Mens en technologie zijn twee verschillende dingen
- Ze staan tegenover elkaar
- De mens moet de techniek beheersen
- Wie wint: de mens of de robot
- *Menselijke intelligentie – artificiële intelligentie*
- *De techniek is een middel, geen doel*
- *Het gaat om de menselijke maat*

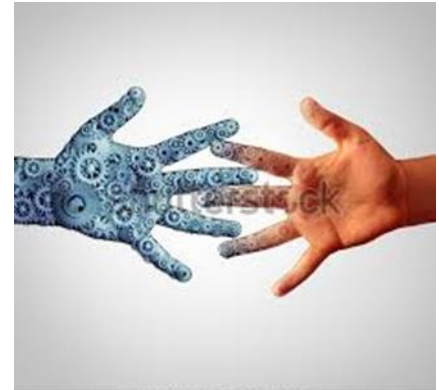
- (Mens lijkt ineens goed, techniek ineens slecht)



Techniekfilosofie: hoe kijken we naar technologie?

Moderne beeld

- Techniek en mens staan niet tegenover elkaar, horen bij elkaar
- Mens en techniek zijn verweven, verbonden, verstrengeld
- Kleding, huizen, auto's, boeken, scholen, tv, eten,...
- De mens is een technisch (en een talig) dier
- Een dans, een worsteling, maar altijd samen
- De lijn tussen mens en machine is dun, vloeiend
 - Vb: wij maken de mobiel, mobiel maakt deel van ons leven



=> continue wederzijdse aanpassing tussen mens en techniek, nu (digitaal) meer dan ooit

Ethiek: klassiek beeld technologie - mens

- De mens staat boven de technologie
- De mens oordeelt over de technologie
- Functie ethiek: bepalen welke technologie wel en niet mag
- Functie ethiek: houvast en duidelijkheid bieden
- Grote rol voor ethische experts
- Er komen ethische (normen)kaders, richtlijnen
- ...in bedrijven, bij de EU, in sectoren,



Klassieke techniekethiek: beperkingen

- Meestal kan de mens de technologie niet stopzetten
- experts missen de concrete ervaring van de mensen die in de praktijk werken,
- (normen)kaders en richtlijnen zijn abstract,
- Focus op specifieke risico's, minder blik voor kansen en brede risico's



ECP-werkgroep digitalisering en ethiek

bedrijfsleven, overheid, sectoren, academici



Rijnstate



HET KONINKLIJK HUIS



Ministerie van
Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

UNIVERSITY
OF TWENTE.



Ministerie van Justitie
en Veiligheid



Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat



Platform voor de
InformatieSamenleving

Moderne techniek ethiek: uitgangspunten

- Steeds samenhang technologie en omgeving
 - Denken van binnenuit ipv buitenaf
 - Starten vanuit de praktijk, niet vanuit abstractie,
 - Betrokkenenethiek in plaats van expertethiek
 - Niet of het mag, maar hoe het beter kan: ontwerpethiek
- ➔ begeleidingsethiek

**WAAROM
MOEILIK DOEN**

**ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

==> Begeleidingsethiek

Ethiek die niet gericht op de vraag **of** een technologie **aanvaardbaar** is,.....

... maar op de vraag **hoe** begeleiden we de interactie mens en technologie door verantwoord te

- ontwerpen
- implementeren
- gebruiken

...vanuit **centrale waarden** rondom die technologie.



Aanpak Begeleidingsethiek: 2019

- Uitgangspunten
- Op basis van vier cases:
 - Facebook/newsfeed,
 - AI en geweld in psychiatrie
 - Ondernijning,
 - Eetrobot
- Workshop vorm
- Effectief, leuk, constructief



Aanpak begeleidingsethiek

Fase 1
Casus



Fase 2
Dialogo



Fase 3
Handelingsopties



Aanpak Begeleidingsethiek: 2020

- Nationale Politie
- Zorg
 - Trimbos (GGZ)
 - LUMC (Ziekenhuis)
 - SiZa (Gehandicaptenzorg)
 - Jeroen Bosch Ziekenhuis
- Provincie Overijssel
- Ministerie van I&W
- Ministerie van OCW
- De IND
-



podcast

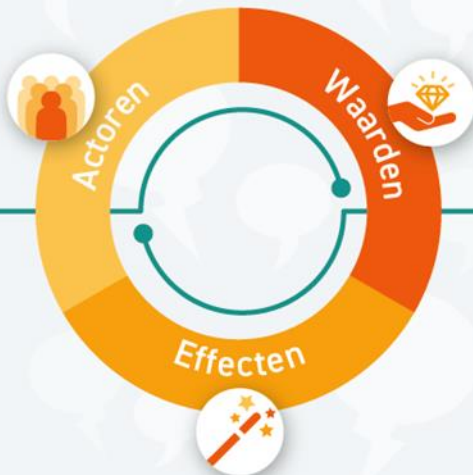
- waardevol met anderen
- gestructureerd, veel output
- leuk, tijd vloog voorbij
- inspirerend, nuttig voor vervolg

Aanpak begeleidingsethiek

Fase 1
Casus



Fase 2
Dialogoog



Fase 3
Handelingsopties



Platform voor Klantgericht Ondernemen

- Case: Technologie en context
 - (social) robots, als pepper
 - chatbots/voicebots
 - klantroutering, personalisatie, segmentatie
- Dialoog:
 - Actoren:
 - Effecten:
 - Waarden
- Handelingsopties

PLATFORM VOOR
KLANTGERICHT
ONDERNEMEN CRM ASSOCIATION NL

Aanpak begeleidingsethiek

Fase 1
Casus



Fase 2
Dialogoog



Fase 3
Handelingsopties



1) Handelingsopties: technologie

- Technologie kan worden (her)ontworpen rekening houdend met ethische waarden
- Ethics by design
- Designer, techbedrijf, ICT-er, inkooppeisen, ...



2) Handelingsopties: omgeving

- Omgeving kan worden (her)ingericht met het oog op ethische waarden
 - Afspraken over gebruik technologie: beleid, wetgeving
 - Herinrichting arbeidsproces, organisatie
 - Fysieke (her)inrichting
- Social design
- Beleidsmaker, manager, ...



3) Handelingsopties: gebruiker-individu

- een mens kan (leren) ethisch juist(er) te handelen
 - Leren, trainen
 - bewustwording/communicatie
- ethics by user
- mens, HR, communicatie, opleidingen



Vragen & dialoog

-

